

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

СРПСКИ СИОН

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредник: САВА ПЕТРОВИЋ.

Број 41.

У НОВОМ САДУ 14. ОКТОБРА 1891.

Год. I.

Службени део.

Ad 636 ex 1891.

бр. зап.

НАРЕДБА

саборског одбора, упућена свима епархијским административним одборима
у предмету прикупљања остатака саборских трошкова
за саборску периоду: год. 1885. и 1890.

У смислу одлуке саборског одбора овог од данашњег дана а под горњим бројем. — пошто је саборски одбор посао око установљења предлога у обзиру организационе уредбе за уређење народно-црквене автономije по готову свршио — сазваће се на скоро саборски одбор 15-орице, а најдаље до пролећа и православни српски народно-црквени сабор.

Пошто се пак дневнице и други трошкови не само будућег сабора, него и горе поменутога одбора 15-орице из своте „саборских трошкова“ имају подмирити; пошто је даље према одлуци саборског одбора од 19. јуна (1. јула) 1890 бр. С. О. 900/382. од распорезаних 24.000 ф.

на рачун саборских трошкова врло мало уплаћено, и пошто је и то мало уплате на изравнање предужма за сабор од год. 1890. употребљено, те према том ни за подмирење трошкова будућег одбора 15-орице ни за подмирење трошкова будућег сабора средстава нема — то се са свега тога позива славни (Натпис) да подручне своје црквене општине најодлучније упути и свим законитим оруђем настоји, да прописане своте за саборски трошак неодложно уплате.

Из седнице саборског одбора, држане у Карловцима 17. (29.) Септембра 1891.

Георгије с. р.
Патријарх.

Неслужбени део.

ТРОПАРИ ЗАПОВЕДНИХ СВЕТИТЕЉСКИХ ПРАЗНИКА.*)

На свету Пешку.

Пустињско си и тихано жиће
 Заволела, стопама си Христа —
 Свог жениха — следовала, пошла —
 Да Његовим венчаш се учењем —
 И блага Му примила си иго,
 Узевши га у младости на се,
 А знамењем часнога си крста
 Умноме се душманину мушки
 Одупрла, оружала свагда;
 Испоснички: молитвом, делањем
 И капљама проливених суза
 Страстима си угасила славна,
 Преподобна Параскево, жаре!
 Сад пред Христом у небесни' двори'
 С мудрим, врлим девама стојећи:
 Моли Му се за нас грешне људе,
 Који частан спомен Ти штујемо
 И достојно, усрдно славимо!

На св. Дишширија.

Велику је одбрану у Теби
 Васиона, мучениче, нашла;
 Незнабошце побеђујеш, као
 И Лијеву што си оно славно
 Савладао, уништио гордост,
 На борбу си учинио храбрим
 И слободним Нестора младића,
 Тако, свети Димитрије, моли
 За нас Христа Господа и Бога,
 Да нам вељу Он милост подари!

На Арханђелов-дан.

Главне вође небеског војништва!
 Ми — ка' удиљ недостојни људи —
 Молимо Вас, да приносом топлх
 Молитава оградe нам дате,
 Да нас увек браните окриљем
 Неизмерне и свагдашње славе,
 Чувајући тим свакога, који
 Приљезно Вам припада и кличе:
 Од сваке нас избавите беде
 Као први од небеских сила!

На св. Николу.

Ка' правило вере и образац
 У кротости, уздржању: првог
 Учитеља јавио је Тебе
 И тим своме показао стаду
 Онај, Оче, који над свим тварма
 Највећа је истина и правда!
 Тога ради смерношћу висока
 И велика достојанства доби,
 А скромношћу богатство с небеса,
 Свештеничка старешино! . . . Ти се
 Моли за нас — за грешнике — Христу,
 Да се спасу човечанске душе!

На св. Шевана.

Добрим си се делом и устанком
 Истакнуо, подизао, први
 Мучениче, апостоле Христов!
 Неваљалство варварских Јудеја —
 Мучитеља обличио јеси,
 А кад су Те побиле камењем
 Безаконске и безбожне руке,
 Примио си из деснице оне,
 Што је горе на висини, венац.
 Богу си се молио, кличући:
 Опрости им, Господе и Боже.
 Немој ово у грех им узети!

На св. Василија.

По свој земљи на далеко Твоја
 Проповед се распрострла широм,
 А речи су примљене Ти свугде,
 Јер си мудро научио људе,
 Како треба да Господа љубе
 Јестаство си разјаснио свему,
 Свакој тварци на овоме свету,
 Поред тог си обичаје сасма
 Улепшао, украсио редом,
 О, побожни, преподобни Оче!
 Моли, царско освећење, као
 Што Ти име казује и значи,
 За нас грешне Спаситеља Бога,
 Да избави човечанске душе!

*) У 39. броју овога листа, на првој страни, у тропару „На малу Госпојину,“ у првом реду, треба у место речи *Мајко* да стоји *Богомајко*, што се овим исправља.

На св. Јована и на Усековање.

Успомена праведника свагда
С похвалама православљана бива,
Али Теби, Протече, и само
Сведочанство Господње је доста,
Јер Ти си се показао збиља,
Да и од свих пророка си већи.
Кад, Јоване, достојан си био,
Да Онога крстиш у таласи',
Ког' су Они долазак предсказли.
За истину страдао си с тога —
И то Ти је радости донело:
Добре гласе да мртвима јавиш,
Да се Господ у телу показа,
Да узима грех васцелог света
И велике милости нам даје!

На св. Саву.

Наставнице православне вере,
Побожности, душевне чистоте,
Светилнице васелене, бајни
Владичански поносе и дико —
Задахнути од Божијег Духа
Преподобни и премудри Саво!
Све си красно просветио људе,
О, духовна свирало, учењем!
Моли за нас, моли Христа Бога,
Да се спасу од греха нам душе!

Пута, што нас уводи у живот,
Наставник си и учитељ био,
Уз то први престбник а када
Први пут нам, светитељу, дође,
Свој завичај и земљу прбсвети,
Светим Духом породивши исти,
Као што су маслине у врту,
Тако своја у умном си рају
Освећена посадио чеда.
За то Тебе — поштујући као
Апостола, светитеља, Саво, —
Молимо Те, да се молиш Христу.
Да нам веће милости подари!

На св. шри Јерарха.

Као равни с апостоли' као
Учитељи свеколиког света,
Молите се Владаоцу свега.
Свију људи, да поклони мира
Васиони, а за наше душе
Да велике милости нам даде.

На Ђурђев дан.

Као сужних ослобађач, бедних,
Сиромашних бранилац, а слабих
И немоћних видару, лечнице,
Царски борче, победнице, свети
И велики мучениче Ђурђе!
Моли за нас Господа и Бога,
Да се спасу човечанске душе!

На цар-Константина и Јелену.

Твога крста кад бнази слику
Апостол Ти међ' цареви', Боже,
Када исту на небеси виде
И када је ка' Павао позив —
Не од људи — примио за свагда,
Престбницу у руке Ти даде,
Да је чуваш у миру и браниш,
Молитвама Богомајке штити,
Јер се Она за нас грешне моли,
О, Једини, који људство љубиш!

На Ивањ дан.

Пророче нам и претече славног
Христовога доласка овамо!
Ми, који Те љубављуштујемо,
Нисмо кадри одавати хвалу
И славу Ти, ка' што ваља, треба,
Јер мајчиним неродством се заједно
И очева разрешила нѐмост
Твојим славним и часним рођењем,
А за тим си Божијега Сина
Ваплоћење казивао свету!

На Пешров дан.

Први међу апостоли, целе
Васионе учитељи, свега,
Свију људи Господару — Богу —
Молите се, да мир свуд по земљи.
Милост нашим душама подари!

На св. Илију.

Анђео је у телу, а основ
И потпора пророцима, други
Претеча је доласка Господњег
Свети славни Илија, — пославши
Са небесне висине благодат;
Милост Божју Јелисију даде,
Да болести одгањати може
И чистити прокажене . . . с тога
И своје ће поштоваче крпко
Од болести увек да исцели!

Иван М. Поповић.

ЗНАЦИ ПРАВЕ ХРИСТОВЕ ЦРКВЕ.

(Против учења Вл. Соловјева.)

(Наставак.)

осп. Соловјев, као дилетант у богословским питањима, бранећи латинско учење о главенству папином, — или не схваћа, или намјерно не примјећује оног протусловља, које постоји међу назорима цркве православне — с једне стране, и назорима цркве латинске — с друге стране, у питању о међусобним одношајима пастира и свјетовњака и о одношајима и једних и других према Христу.

Разјашњујући у својој књизи потребу видљивог главенства за цркву васионску, г. Соловјев не пориче непосредног и правог дјејства Христа Спаситеља на вјерујуће, но, спуштајући га до *минимума*, сву моћ цркве ставља у руке јединог људског посредника између ње и Христа, т. ј. у руке римског Епископа. Он пише: „У колико се ствар не тиче свемогућства божјег, које би могло спољашним начином потчинити људе истини и правичности, већ се тиче божанствене љубави, у којој човек суделује, покоривши јој се слободно, — то се директни улив божанства мора довести до *минимума*.“ Он, како се чини, готов би био сасвим га одстранити, — али му је немогуће само с тога, што је „сваки човек несталан, те се сам по себи не може одржати у стално-прогресивном одношају према божанству.“²⁹⁾ Он тврди одлучно, да „Богочовјек, узевши смјерни облик у свом ваплоћењу, није желио да управља директно и људским друштвом, својом божанственом силом, него је нашао за сходно употријебити, као обично посредништво свог социјалног уплива, облик јединства, које је већ постојало у роду људском — свјетску монархију, — а на име у Риму, замијенивши династију Јулија Цезара — врховнога првосвештеника и Бога — династијом Симона Петра, врховнога првосвештеника и *служиоца слугу божијих*.“³⁰⁾

„Христос, по учењу г. Соловјева, не управља Сам видљивом црквом, већ кроз

апостола Петра; бесмртни дух овог блаженог апостола служи за невидљиво оруђе Господње у његовој управи видљивом црквом.“ „У Петру је скупио Господ сву суму (*derôt*) цијеле врховне васионске цркве. С тога као што Сам Христос остаје тајанственим каменом цркве, — исто је тако Петар у својим прејемницима други камен правог социјалног хришћанства.“³¹⁾ Потреба тога камена види се отуда, „што као да је јединство вјерујућих немогућ, јер идеално начело непосредне добровољне и постојане једнодушности на несрећу (!) стоји над данашњим човјечијим условима (опстанка),³²⁾ што је сагласност сабора, па била та и васионских, увијек сумњива,³³⁾ и слично. С тога се он и смије право славном положају, како га је дивно протумачио Хомјаков, да се „јединство цркве опредељује благодаћу, која, да би проникла људе и преобразила их у цркву божију, захтјева од њих вјерност опћем предању, братској љубави и слободну сагласност њихових посебних изјава.“ — „Шта се може рећи проти таком идеалу?“ пита он иронички. — „Који би то римски католик, кад би му показали цијело човјештво, или већи дио његов, проникнуто божанственом љубави и братским милосрђем, и које има једну душу и једно срце, и које на тај начин стоји у слободном и сасвим унутрашњем јединству, — који би то римски католик, велим ја, хтио придати таквом друштву спољни и обвезни авторитет опће религиозне власти? Постоје ли гдјегод нацисте, који предпостављају, да је херувимима и серафимима нуждан папа ради управе?“ и т. д. (L. 1. ch. 5. 35—6.)

Све је то јако смјело, одлучно, оштро, али се не може рећи, да је и основано. Да би оцијенили измишљотине Соловјева како треба, доста је да наведемо учење светога апостола Павла о цркви у посла-

³¹⁾ p. LXVI. p. 150. 106. 103.³²⁾ p. 123.³³⁾ p. 93.²⁹⁾ L. 2. Ch. VII. p. 141.³⁰⁾ p. 143.

ници Ефесцима. Апостол не спомињући ни једном ријечи о каквој год монархичној власти у цркви, говори врло јасно и одређено о духовном јединству вјерних, које се код људи цијени по врлини њиховој, као : вјерношћу хришћанском позиву, понизношћу, кротошћу, стрпљењем, трпећи један другог у љубави, старањем да се одржи јединство духа у свези мира, — а код Бога у јединству Његова бића и рада: један Господ, једна вјера, једно крштење, један Бог и Отац свију, који је над свима и кроза све и у свима нама (Еф. 4. 1—6). Апостол говори даље о лицима, којима је повјерена управа цркве, — па и у тој прилици не говори ни једном ријечи о монархији. „Господ је поставио једне апостолима, друге пророцима, друге јеванђелистима, неке пастирима и учитељима,“ — зашто? „Да се свети приправе за дјело службе на сазидање тијела Христовог,“ — докле? „Докле достигнемо сви у јединство вјере и познање сина Божијег, у човјека савршена, у мјеру раста висине Христове: да не будемо више мала дјеца, коју љуба и заноси сваки вјетар науке, у лажи човјечијој, путем пријеваре; него владајући се по истини у љубави да у свему узрастемо у Ономе, који је глава, Христос, из којег је све тијело састављено и склопљено свакиим зглавком, помажући једно другом добро по мјери свакога уда, и чини да расте тијело на поправљање самога себе у љубави“ (ст. 11—16). И тако, љубав је — биће унутарњег живота цркве.

Одбацујући, или игноришући апостолско учење о слободи и љубави у цркви, као неопходним условима њеног јединства и опстанка, автор пада с друге стране у нову погрјешку: он мисли о папи онако, како ми можемо мислити само о Христу, приписујући папи такве црте, које по нашој науци приличе само Христу. Он мисли, да је за васионску цркву нужна особа, која би била носиоцем васионске објективне истине, и кроз коју би ми могли упознати истину, — особа која би собом представљала цијело човјештво, и с којом би наша лична воља била сагласна, у којој би ми могли љубити цијело човјештво (р. 114—116). По нашем православном учењу,

таква особа може бити и јест само Христос, наш Спаситељ а по г. Соловјеву, — нико други, већ само *папа*. „Они, који премда желе да оснују цркву на љубави, пише он, али виде васионско црквено јединство само у предању, кристализованом и већ у 11. вијеку лишеном свију средстава, да се стварно прикаже, — ти би морали сјетити се, да није могуће љубити живом и стварном љубављу археологичко сјећање, удаљени факат, који је, као и седам васионских сабора, непознат маси и има значаја само за учење. (Автор, као што се види, мијеша овдје живу вјеру у Христа са учењем о Њему, које се сачувало у цркви и писменом и живом предању, — на тој смјеси и оснива се његов чудни. — да не кажемо нешто горе — приговор!) Љубав према цркви има реални смисао само код оних, који признају да има у цркви живи представник, заједнички отац свију вјерујућих, кога је могуће љубити као оца у породици, као главу државе.“³⁴) На тај начин, у мјесто да учи, да смо дужни и да можемо љубити човјештво само у Христу и кроз Христа т. ј. силом Његове благодати, — као што ми учимо — г. Соловјев објављује ново учење, да смо ми дужни и да можемо љубити човјештво само у папи и кроз папу. Таква проповијед јест отворено одрицање главенства Христовог, живе вјере у Њега и спаситељне љубави према Њему.³⁵)

³⁴) р. 118.

³⁵) Наведимо још једно мјесто, како учи г. Соловјев о Христу Спаситељу; он пише: Темел цркве — говорени у опћем смислу, — то је сједињење Божанства и човјештва. Тај темел ми налазимо (није ли боље рећи: имамо?) у Исусу Христу у колико (?) Он апостасно сједињава божанственост с непорочном човјечијом природом. Тај темел налазимо ми исто тако и код сваког правог хришћанина, у колико се он сједињава с Христом — у тајнама, вјери и добрим дјелима. Али зар ми не видимо, да су та два вида јединства међу Божанством и човјештвом још *непотицни* (?) ради устројења једнога тијела цркве, у најужем значењу те ријечи, — цркве, као друштва социјалнога, историчког. Вапљење Сина божјег је *тајанствени* факат а никако *социјални* принцип; и јединствени религиозни живот исто је тако непотицни, да би постао темелем хришћанскога друштва: може се живити свето, па ипак остати у пустињи (Не мисли ли автор, да хришћанин, живећи усамљен у пустињи, живи ван цркве?) И ако тим не мање постоји у цркви, осим живота тајанственог и индивидуалног, још и живот *социјални*, — то је, без сумње, неопходно, да тај социјални живот има одређени облик, основан на принципу јединства. Доста је навести ријечи св. Ап. Павла о цркви, па да се опази ништавост ових и сличних измишљотина авторових.

А да би свјетски читаоци могли лакше схватити и

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Из цијелог умовања г. Соловјева, изводимо ми слиједеће. У цркви су васионској два темеља, један — тајанствени, а други — реални, — два Христа — један на небу, а други — на земљи, — два управитеља — један невидљиви, а други — видљиви, први доводи до *minimum*-а своју моћ у животу вјерујућих, а други — наоружан је свом могућом пуномоћи и отворено показује своју нечезмаљску моћ. Исто тако постоје у цркви и два Духа: један — Дух божији, — о ком се истина не спомиње ни једном ријечи у спису његову, али се присуство његово, без сумње, признаје у цркви, — а други — дух створени, о ком се говори врло много: један је Дух Христов, — други — дух Петров, — један је заједнички свима и који живи у свима, — а други — специјални, — дух, који живи само у Риму, у прејемницима Петровим, које је, по ријечима г. Соловјева оруђе Христово у управи црквеној.

Како ко воли да мисли, али такво учење може се назвати не иначе, него *прикривеним невјеријем*. Отуда се види да автор, премда, као што се чини и исповиједа да је *Христос у шијелу дошао* али у самој ствари показује тако превратни правац мисли, који може имати за свој почетак само духа лажи и обмане.

III.

Треће средство, којим се може распознати истина од заблуде, јест непрекидност црквенога предања и сравање с њим овог или оног вјероисповиједања. Под црквеним предањем разумијемо ми са спољашње стране, не какве год предањем сачуване мјестне бајке о чудесима светих и др., него оне основе вјероучења, управе и богослужења, које су положили још апостоли за темељ живота и напретка цркве, а с унутрашње стране. — јединство Духа Христовог у цркви које се вјернима непрекидно саопћава у тајнама и које се чува њиховим светим животом.

Непрекидност предања тијесно је спојена са непрекидношћу јерархичке апостол-

оцијенили систему папизма и лажно мудровање Соловјева, препоручујемо им да прочитају у роману Достојевскога „Браћа Карамазови“ главу: „Велики инквизитор“; у њој се јасно карактерише суштина папизма.

ске службе. Свети оци и учитељи цркве увијек су тумачили предање у свези са непрекидним прејемством апостолскога рукоположења. Св Иринеј пише: „Ако би се појавио спор о каквом год важном питању то зар се не би пристојало обратити се на најстарије цркве, којима се обраћаху апостоли, да од њих сазнамо, колико је истине и вјере у предлежећем спору. Шта би, да нам нису апостоли оставили списа? Не би ли требало пратити поредак предања, које је предано онима, којима су они повјерили цркве?“ — „Хоћете ли да задовољите своје љубопитство, — пише савременик Иринеја Тертулијан, — а ви посјетите апостолске цркве, гдје још и сад стоје на пређашњим мјестима катедре Апостолске, гдје би ви, слушајући читање подлиних њихових списа, помислили, да гледате њих саме, да слушате њихов глас. Налазећи се близу Ахаје, видели би Коринт; у Македонији видели би Филипи и Тесалоник; у Азији — Ефес. Приближујући се границама Италије сусрешћете Рим с његовом црквом, на које се и ми у нужним случајевима обраћамо. Сретна је црква, гдје су Апостоли пролили и науку своју, и крв своју, гдје је Петар био разапет, као и Господ његов, гдје је Павлу била глава одсјечена, као Јовану Крститељу, гдје је Јован Богослов, изицавши из бурета, наливена кипецим уљем, здрав и неповријеђен, осуђен био у прогонство на оток Патмос.“

Касније, кад се је црква раширила, и кад су апостолске катедре заузимали лажни пастири, показала се потреба, да се наведено средство, ради познавања истине од лажи, изрази мало друкчије, а то је и учинио Вићентије Лерински који је живио у V. в. „У самој цркви, — пише он, — треба се сасвим држати онога, у што су вјеровали *свуда*, у што су вјеровали *свагда* у што су вјеровали *сви*; а то с тога што је то у самој ствари и у правом смислу *васионско* као што показује и значење те ријечи, пошто, у колико је могуће, све обухвата. А тога ћемо се, најпослије, правила држати под условом, ако се будемо држали *својбожности, древности и сагласности*. Држати се *својбожности* значи

признавати за праву само ону вјеру, коју исповиједа цијела црква на цијелом земном шару; држати се *древности* значи не одступати ни у ком случају од оног учења, кога су се без сумње држали наши свети оци и претци; држати се, најпослије *сагласности* значи примати у древности само она одређења вере, којих се држаху сви или у најгорем случају — сви пастири и учитељи“.

Кад би се појавила нова учења и образовала нова друштва, која се одвојише од васионске цркве онда би св. оци одмах употријебили изложени начин распознавања лажи и изобличи би ју; сваку новост, која би мирисала на одјељење називаху *јерес* а новоустројено друштво — *јерешичким* или *расколничким* показујући уједно, да је већ сами назив новог учења или друштва по њихову родоначелнику очита свједочба неистине и заблуде.

Примијенивши ову црту новости црквеним друштвима, која сад постоје изван свете православне источне цркве, лако ћемо познати њихову неправилност. Тако, наши расколници, који се одијелише од васионског свештенства ради обредâ, не сачињавају цркве, јер су уништили непрекидност свештенства. Не сачињавају цркве, ни друштва протестанска јер одбацују у принципу свештенство, као тајну, која води свој почетак од Апостола, одбацују и црквено предање, које стоји у непрекидној свези са прејемством апостолскога рукоположења.

Исто се тако просто и очито открива неправилност и латинске цркве. Према она чува непрекидност апостолског рукоположења, али је у својој дисциплини и црквеној пракси нарушила црквено предање и има неоспорни биљег *новшине*, јер постоји као засебна црква после раздјељења црквеног, а особито у тамном средњем вијеку наше историје. Тако учење о *главенству папе* почело је сазријевати од оног доба, како је основана нова столица римске империје — Цариградска, проглашује се, као *система црквеног апсолутизма*, у лицу папе Николе I., у другој половини IX. в. (што је и дало повода првому

сукобу римске катедре са Цариградском, која остаде вјерна васионском предању), и најпослије у лицу Инокентија III. достиже врхунац свог развића. Учење *Filioque*, спојено са именом блаженог Августина, доби почетак свој у Шпанији у VI. веку, за тим у почетку IX. века преноси се у Француску (Карлом Великим), а у почетку XI. века (год. 1014 или 1015 г.) под притиском Германског императора, почиње се употребљавати у самом Риму и постаје догматом латинске цркве. Опрјесници, које негда употријебљаваху јеретици Евијонити, а за тим Аполинарите, почеше улазити у обичај на 100 година прије, него се породила спор због њих, и у XI. веку послужило коначном раздјељењу цркава; целибат, за који су се борили особито у северној Африци (гледај 4. прав. Картагенског сабора) постаје законитим при Григорију VII. на свршетку тога вијека. Крштење свршавано је обливањем мјесто погружавањем, причешће под једним видом хљеба и лишавање мирјана чаше, учење о о чистишту о задовољштини и индулгенцијама — све ове и сличне особине латинске цркве јесу плод тамних вијекова. А у то вријеме у јужној Галији положен је био почетак догмата о непорочном зачећу који је тек у наше вријеме (г. 1854) коначно утврђен. А томе времену односи се и почетак учења о *непогрешивости папе*, које уз помоћ Језуита бива коначно утврђено на Ватиканском сабору. Најпослије, средњем вијеку односи се почетак и развитак саме богословске науке латинске цркве, с њеним схоластичким методом, с дијалектичким начином мишљења, с њеним полу пелагијанским погледом на природу човјека и с њеном казуистичком праведности. Као што је познато, богословска се наука развила под упливом философије, а посебице дијалектике Аристотелове, у кога су онда скоро исто тако вјеровали као и у св. писмо. На тај начин, све особине римске цркве, којима се она разликује од источне, сложене су у средњем вијеку из помјестних предања а без икакве свезе са источном православном црквом.

(Наставиће се.)

ЈОШ КОЈА РЕЧ У ХАТАР

ШТО СКОРИЈЕГ ОСТВАРЕЊА ОПШТЕГ ЈЕРАРХИЈСКОГ ФОНДА

за свештеничке удовице и сирочад.*)

Мило би нам било, кад би у овоме листу на скоро нашли и из других крајева наше Митрополије, који глас у прилог овој нашој општој, живој жељи и потреби“.

Овако је завршио преч. г. Ник. Косановић, пишући у 6 бр. „Срп. Сиона“ о прекој потреби и нужди „општег јерархијског фонда за свештеничке удовице и сирочад“; овако рече позивајући остало свештенство и све позване, да пораде, како би се што пре доскочило овој неоспорној потреби, овој прекој нужди, која већ није више за одлагање; како би се колико толико помогло сиротама и удовицама свештеничким. Г. прота је увидео, да је већ крајње време наступило, да се оним свештеничким сиротама помогне, које су, оставши иза свога ранитеља и бранитеља, без крова и кућишта, без игде ичега, изложене свакојаким бедама и невољама, које се доста често а на срамоту нашу, пред очима наших догађају; невољама, које кад видимо морамо или да од срца зажалимо, или да се згрозимо, а у образ нам и нехотице удари румен: нисмо ли можда сами томе криви! С тога је врло уместан „*вимај*“ г. проте, — и за то нека му је хвала!

Г. прота се дакле сетио наших сирота, нацртао је у неколико нужду и потребу „општег фонда“, покренуо је дакле ово велеважно питање — па шта онда? На овоме не би требало, не би смело даље да остане! Јер ако допустимо и на даље, да нам сироте наше пропадају, да се после нас потуцају од немила до недрага, да траже милости можда у горих од себе, онда нисмо достојни да се супрузима, да се родитељима — старатељима назовемо; првенило стида треба да нам уђе у образе, кад нисмо кадри, да се побринемо за своју породицу још ни онда, кад то чине већ и они сталези, који много ниже од нас стоје. Истина има и таквих свештеника, који

ће своју породицу после себе оставити добро ситујирану, да јој неће бити потребе тражити туђе помоћи и припомоћи. Али реците ми: колико их је таквих? Свакојак биће их мален број. Сваки данас већ зна, како је наше свештенство наплаћено: једва да се може — да речем — пристojно живети, готово животарити, и то док је још свештеник жив, а кад овај једном умре, онда ти је, мал' те не обично, јад и чемер.

Сваки тешко данас уштеди коју пару, па није то лако ни свештенику.

Према оваком стању ствари на срце треба метнути нашим посланицима на народно црквеном сабору у Карловцима ову ствар, јер нема ваљда данас ни једног нашег свештеника, који не би увидео преку потребу оснивања споменутог фонда.

Свештенство плашчанског протопресвитерата најживље ваљда осећа ту потребу, с тога и подижу ено свој глас у сасвим оправданој жељи; али немојмо мислити, да је то потреба само њихова; не, будимо искрени и отворени, па признајмо, да је то потреба *опшћа*, жива је то потреба како за свештеничку сирочад у Лици и Крбави, тако и у „богатој“ Бачкој и „плодном“ Банату; у истом облику потреба се та јавља, како у нашим најсиромашнијим, тако и најбогатијим крајевима; јер ништа не помаже свештеничком сирочету, ако је околина, у којој је отац његов живео, богата, кад оно нема нигде ничега; мало ће користити сиротој удовици која је уз то са ситном децом остала, сјај и богатство њених и њезиног мужа пријатеља, јер мора ли у њих помоћи тражити, тешко да јој сваки, па још с презором и потсмехом, неће окренути леђа; и онда кукавна удовица шта ће и куда ће, већ или у — манастир, да буде куварица, или, што је још црње и горе, у — свет, па да буде туђа шваља и праља. Шта пак од деце у таким случајевима

*) О потреби оснивања „општег фонда за свештеничке удовице и сирочад“ и о начину како да се исти установи — писано је већ у овоме листу. Но због велике важности овога питања саопштавамо и овај чланак.

бива, да и не говорим, појмићете сами. Или мислите, да није тако?

Онда хоћемо да сакријемо истину.

Та сваки од нас, ако се само мало хоће да сећа, знаће по неки пример, да је ова или она сирота попадаја са 4—5 а и више деце отишла у ову или ону варош да држи ђаке и да на тај начин себе и своју сирочад захрани. Јадна ли јој храна! Горак јој живот! Не, није то живот, већ робовање! Сâм пак могао бих претом показати на свештеничку удовицу, која је у манастирској кухињи уточишта нашла, могао бих именовати попадају, која се већ неколико година као обична послужитељка мучи, да истраје у борби живота. А о свештеничкој сирочади да и не спомињем, јер ту би, канда, наишли још на гору, црњу и жалоснију слику. Доста је кад кажем, да бих могао именовати неколико конкретних случајева, који би могли ваљда и у најтврђег човека изазвати осећај дубоког сажаљења.

Да нема више ни једног нашег свештеника, који не би увиђао и осећао потребу оснивања удовичког фонда и да је то ствар заиста важна и прешна за све крајеве наше Митрополије, показује већ и та околност, што се за њу заузимају и подижу свој праведан глас и они, којих се то највише тиче. Ено нам гласа једне честите попадаје из Бачке, у 8. бр. овог цењеног листа, која онако енергично позива свештенике-посланике на нашем народно-црквеном сабору, да не пропусте заузети се за оснивање свештеничко удовичког фонда. И праведан јој је захтев, јер небројено разлога у корист тога захтева говоре Начин, који она за постигнуће целих предлаже, истина мало је оштар, али може бити пробитачан.

Даље, да је овај захтев оправдан, између осталих сведочи још и та околност, што видимо и знамо, какве благодетне последице има овакав фонд у Архидијезези. Свештеници тамошњи могу у том погледу бити спокојни. Не са једном удовицом отуд разговарао сам о тој ствари, и свака од њих није могла довољно да се нахвали овакове институције; обично

би завршивале: Верујте, да би зло било, кад неби „овога“ (из фонда припомоћи) било. За то признајмо, да је већ једном дошло време, да се у тој ствари нешто поради; крајње је време већ и за то, што видимо, да се сви сталези брину и старају, како ће што боље да осигурају егзистенцију своје породице, дочим наше удовице остављене су на милост и немилост судби, упућене су, да понижењем свог угледа и сталеза зарађују себи кору хлеба; наша деца без потпоре, без помоћи, без хране и обране потуцају се по свих небелих, вегетирају, животаре, а свршетак им је обично — жалостан — јадан.

С тога не треба, не сме, овако даље да буде, јер онда су нам слаба брига наше жене и деца, а њиховом бедном и жалосном стању само смо криви ми, наш немар и нехат! Прегнимо дакле сви својски око ове важне а корисне ствари, с тим чврстим уверењем, да ће „општи јерархијски фонд,“ та благодетна институција, ако се оствари, многој удовици горку сузу убрисати, и не једну сироту од пронасти избавити.

Особита одговорност у том погледу пада на наше свештенике саборлије. Идуће саборске сезоне они треба да покажу, да им добро и опстанак свештеничких сирота на срцу лежи.

Као околност која је врло успешна овој ствари од оваког замашног значаја, јесте то што сам са једне — могу рећи — поуздане стране извештен, да је Његова Светост Патријарх Георгије истој наклоњен, и да је вољан исту потпомоћи. Ово је један и то знатан корак ближе цели. С тога баш треба и ми да прегнемо, јер намеће се питање: да ли ће св. Патријарх сâм ту ствар хтети покретати, ако ми ако позвани, за њу будемо показали мало воље и мара?

Пречасни г. прота Косановић први је повео реч у овој ствари, а он је и посланик на нашем народно-црквеном сабору; можемо се дакле надати, да ће он ово врло важно питање и пред сам сабор изнети. Не мање надати се је, да ће и сабор озбиљно схватити значај и важ-

ност оснивања „општег фонда за свештеничке удовице и сирочад“ и хтети и моћи наћи начина, како да се овој прекој и неоспорној потреби што пре задовољи. Сабор би тим актом својим показао, да дужност своју савесно врши али би ујед

но решењем и само тог једног питања великих заслуга стекао.

Много значи сироту утешити!

У II. (Бачка) 1891.

А. Т.
парох.

ШТА СМЕ — ШТА НЕ СМЕ БИТИ?

Пише Марковић-Ердељан,

свештенички кандидат.

(Наставак.)

38. броју овога листа рекао сам, да се и код нас много што-шта увукло, што црквено право најправедније осуђује.

Многи од наших свештеника који су на првом месту позвани, да поверено им стадо најсавесније образују у св. православу. — не врше како би требало своју дужност! Јер се код њих опажа толика равнодушност и немарност према светој нам цркви, да већ и обичном грађанину пада у очи, а камо ли заинтересованом човеку. — Споменућемо само, како многи ни своју рођену децу не изводе на прави пут, што је дужност и најобичнијег хришћанског родитеља, а камоли једног свештеника. Је ли могао и хтео загрејати млађано срце — свога сина или ћерке — љубављу према драгој нам вери такав немарни свештеник-отац, који свој очински благослов најравнодушније даје својој деци. да могу ступити у свети брак са иновернима? Могу ли имати такви младенци љубави, пожртвовања за своју св. веру? А шта тек да кажем о оцу-свештенику који за љубав ма какове околности или тричаве користи дозвољава православном члану. да се са којом иноверном или иноверним у туђој цркви по њиховим обредима венча? Питао се или не, осуђивао их или не — све једно, . . . јер што се збило, више се не поврати; а да се у будуће тако што не би понављало, ваља имати на уму картагенског сабора 21 во правило, које строго забрањује, да деца клирика ступају у брак са неправославнима!

Ма из какове околности и интереса потицао такав тужни појав. не може га оправдати ништа и само је од штете друштву верних; с тога треба сваки свештеник добро да пази на то и да у будуће према таковој појави не буде више равнодушан —

Нами је добро позната историјска чињеница, да нашем народу никаква сила, никаква страна поплава не може толико да шкоди — колико рђав пример његових првака. . . . Свима нам је добро познато, да се тим путем највише увлачи туђинштина и да је то најубитачније оружје по чистоту св. православља. . . По мом скромном мишљењу држим, да баш — данас слабо уважено — свештенство треба да је луч, који око себе у ваздуху све, што је по плућа шкодљиво, сагорева. а никако да са својим чистим пламеном кужи вавек потребни ваздух. . . . Просто, свештеник треба да је јединица, који ће сваког — њему повереног — свагда и у свему на прави пут извести.

Да ли ће свештенство признати овоме каквој вредност или не — не знам! Али толико могу тврдити, да им у будуће јаче ваља мотрити на овакове појаве и отклањати сваку штетну последицу о чему треба и сами да се увере из ниже наведеног мог сопственог искуства. . .

Једном приликом чујем, да ће се неки обичан човек световњак венчати са неком римљанком и то још у римској цркви. Пошто је исти био мој школеки друг из основне школе, покушам срећу да га одвратим

и уједно приволим да се са истом у нашој светој цркви венча. . . Ма што сам употребио сву своју умну снагу ма што сам га одушевљавао са нечувеним самопрегорењем наших прадедова што су га поднели за љубав св православлља. . . ипак одговор беше увек један те један, и то онако преко полак усана: Ех, то је све лепо, ал' кад може попин син, и кад за њега није то никакав грех, та ваљда баш неће ни за мене бити!

Зар није то верна имитација равнодушног и немарног свештеника, који је приликом давања дозволе помислио у себи: вера је вера?

Марљивом пастиру стада божјег жао ће бити и за једном изгубљеном овчицом; а савесном довољан ће бити и овај један разлог —

Од неког времена опажа се нова појава, а на име — да се православни богослови жене са члановима римске заједнице. . .

Тај поступак није забрањен, па услед тога не може се ни осудити, а нарочито ако се по прописима изврши. Но пре свега да видимо, шта се све тражи па да буде правилан

Прво и прво треба свештеник тврдо да се увери, да ли дотична женска из чисте љубави према православљу и њеном идеалу прелази у св. православље или пак ма из ког интереса; једном речју, мора најтачније испитати њене побуде. — За тим, ако су јој побуде искрене, — прима се она по одређеном пропису у православље, а у прогивном случају не. По примању православља сме јој се дозволити тек после дужег времена да ступи у брак, а никако одмах као што се ради, а то због тог, да се што већма утврди или боље рећи са свим увери о непобитности истинѧ св. православља. — У оваком случају праведно се осуђује и строго забрањује свако брзање од стране свештеника.

Вршимо тачно наређења св. цркве, па се не бојмо рђавих последица!

(Наставиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Освећење обновљене цркве у Митровици) извршено је у недељу 6 (18.) октобра о. г. по напред утврђеном програму. Чин освећења обавио је врло свечано св. патријарх Георгије Бранковић који је од честитих Митровчана сјајно дочекан и угошћен. Чим добијемо опширнији извештај с тој свечаности, саопштићемо га у овоме листу. За сад само спомињемо, да је Његова Светост патријарх Георгије приликом освећења митровачке цркве на архијерејској служби произвео: прогођакона, консиет. бележника и професора богословије г. *Германа Овачића* за патријаршијског архијакона, а јерођакона и подбележника бачке консисторије г. *Лукијана Богдановића* за прошођакона.

— (Саборски одбор) држао је у свом јесењем заседању кроз готово две недеље дана своје седнице, па је том приликом — као што смо у 39. броју јавили — довршио главни свој посао:

једноставни устројствени статут за уређење наше народно-црквене аутономије. Но осим тога огромног задатка свога решио је саборски одбор још много других предмета, између којих саопштавамо ово: Обављени су избори *стипендишта* из разних заклада. У *стипендијској заклади Адамовићевој* продужена и повишена је на 400 фор. стипендија: Душану Пелешу, свршеном правнику и Чедомиљу Павловићу, сврш. правнику, а само повишена Сави Путнику, правнику у IV. године. На упражњено место са 300 фор. изабран је Ђура Грубор, слушалац философије у Загребу. — У *заклади М. Пушкина* повишена је стипендија свој четворици досадањих питомаца, и то: Данилу Трбојевићу, философу у Загребу, Андрији Романићу, медуку у Грацу, Душану Гершићу, сврш. гимназисту у Загребу и Душану Гајићу, гимназисту VIII. разреда у Карловцима. — У *заклади Сервијскога* изабрани су са 105 фор. годишње: Тома Павловић из Панчева, Божидар

Ананијев из Вршца, и Петар Симоновић из Карловаца; промакнути су у виши стипендијски разред (са 157 фор. 50 н.) Бранислав Грчић, IV. године медик из Даља, и Милан Костић, гимназиста из Шида. У *Харишевој* заклади изабрани су: А. Митровић из Илока, слушалац дрво- и камено резачке школе у Загребу, и М. Жупунски из Сивца, слушалац трговачке академије у Сомбору — сваки са стипендијом од 300 фор. — У седници саборског одбора од 27. септембра изабран је између пет компетентата једногласно за надзорника народно црквених добара јеромонах *Гаврило Змејановић*, администратор манастира Крушедола, који је имао најбољу квалификацију, јер је изучио аграрну академију у Алтенбургу. — Извештаји фискалови узети су на знање, и у смислу мњења фискалових донесене су односне одлуке. — Решене су многе молбе за *зајмове*, те је издато зајмова у износу до 50.000 фор. — Саборски одбор донео је одлуку и у погледу зидања двора *мишрополишта-пашријарха*, на име: прихватио је за сад нацрт архитекта *Владе Николића*, по ком би нова зграда на спрат, 66—67 метара дугачка, стала 195.000 форин. Решено је, да се нацрт (т. ј. план) и предрачун изда на преглед и оцену стручној комисији, која ће се састојати из три члана: један члан из Будим-Пеште од стране кр. угар министарства, други из Загреба од стране кр. хрв. слав. земаљске владе, а трећи из Петроварадина од војничке управе. — Из јерархијског фонда одређене су припомоћи: *Л. Номићу*, протонамеснику у Т. Кањижи 300 ф.; *Ђорђу Вујићу*, администратору парохије у Нађфали јед. ред за свагда 200 фор; *Александру Грујићу*, док је на парохији у Рудни 100 фор. на годину; *Димитрију Малешкићу*, пароху буђановачком, годишње мировине 400 фор; *Евгенију Стефановићу* пароху старомолдавском, 400 ф. годишње мировине. — Одлучено је, да се позову *манастирске управе*, које дугују *манастирском фонду*, да плаћају камату. — *Представка мочачког збора* о тражењу припомоћи за барањске школе и свештенство, поднеће се сабору. — На представку *сташарске општине* у погледу купо-продаје пустаре *Прекаје*, решено је, да се понуди 600.000 фор. — Дозначене су неколике плате и петогодишњи доплатци професорски; одобрено је неколико предујмова и до 20 закупних уговора о изданим *залишним сесијама парозијским* под закуп. Том приликом уверио

се саборски одбор, да се на многим местима издају те залишне сесије тако рећи у бесцење под закуп; да неки протопресвитери трошкове и издатке око тога издавања доста високо рачунају; да плаћају неке писаре при испуњавању бланкета и т. д. На то је решено, да се такве пристојбе неће уважити, а дневнице ће се само до 3 фор. одобрити, подвоз пак по тарифи. — Седнице саборског одбора трајале су у овом заседању 11 дана. — Осим организационог статута, око којег је трајало расправљање пуних осам дана, свршено је близу 240 предмета. — Решено је још, да се организациони статут штампа и пошље члановима одбора петнајесторице, који би се имао сазвати после седница св. Синода.

— (Избор двојице свештеника у Жабљу.) У недељу 29. септембра о. г. изабрани су под руководством проте новосадеког г. Милана *Ђурића* као консисторијалног изасланика. за *системизованог помоћника* у Жабљу г. *Павле Алексијевић*, досадањи администратор; и за протопресвитерског капелана г. *Василије Јојкић*, свршени богослов.

— (Избор пароха у Пирошу.) Јављају нам, да је у *Пирошу* изабран једногласно за пароха г. *Петар Костић*, дојакошњи протопресвитерски капелан у Н. Саду. Избор овај руководио је консисторијални повереник г. Милан *Ђурић*, прота новосадеки.

— (Георгије Видицки) *привремени бележник епархије шемнишварске*, ступио је 22. септ. о. г. у манастиру Бездину у *монашки чин*. „*Вршачки Гласник*“ јавља, да је исти 3. октобра о. г. рукоположен за ђакона и „да као такав одлази у Карловце да слуша богословске науке, које ће после као питомца Његове Светости продужити у иностранству. Видицки је свршио права и положио један строги државни испит. На место његово враћа се за консисторијског бележника г. *Петра Милић*.“

— (Душан Ружић) *свршени богослов* из В. Бечкереча, послан је од Његове Светости патријарха Георгија, да се усаврши у богословској струци на богословском факултету у *Јени*, у Немачкој

— (Георгије А. Николић) *свршени богослов*, отишао је такођер у *Јену*, да изучава богословску науку.

— (Српска учитељска школа у Сомбору) започела је 2. септембра о. г. школску годину

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

1891—92. На малу Госпојину држано је свечано призивање св. Духа, а по том је другога дана одпочета редовна настава у свима разредама. У учитељску школу уписало се ове године: У I. разред 20 мушких, 44 женске, свега 64; у II. разред 24 мушка 41 женска, свега 65; у III. разред 26 мушких, 24 женске, свега 50. И тако има ове године у сва три разреда 70 приправника и 109 приправница, а укупан је број 179. — Прошле године било је уписаних 72 мушка и 87 женских, свега 159. — Из овога се види, да се број приправника са 2 умалио, а број приправница се 22 умножио. Ове године има на овом заводу највећи број ученика од како та учитељска школа постоји.

— (Одбор за издавање „Књига за народ“ из задужбине Петра Коњовића) што стоји под управом „Машине Српске“, држао је 20. септембра о. г. свој састанак, на коме је ово решено: Примљен је, на основу оцене А. Сандића, спис: „Досишијеве басне“, које је одабрао и за народ удесио Тихомир Освојић, а писцу је одређено 12 фор награде по штампаном табаку. — Дело Симе Машавула: „Бока и Бокели“ издано је на оцену дру Ђорђу Дери. — На основу оцене дра Ђ. Дери није примљен спис: „Жена“, који је по Смајлсу за српски народ написао Јован Добријевић.

Ч И Т У Љ А.*)

(† Јован Радић, јубиларни парох суботички.)
24. септембра о. г. у 4¹/₂ сахата у јутру издао је у 77-ој години живота свога у кругу драге му породице јубиларни парох суботички Јован Радић. Покојник беше један од оних ретких старијих свештеника, који се интелигенцијом, темељном стручном спремом, светским образовањем и ревносним вршењем свештене своје службе одликују. Осим тога, покојник беше чувен са своје проповедничке способности и вештине, коју је он све до смрти своје марљиво неговао и усавршавао, тако, да је након њега остало у рукописима оригиналних и прерађених проповеди толико, да би једва стало и у четир повеће свеске, и које покојник ли из скромности своје није штампао и на јавност издано. У церемонијалном вршењу наших црквених обреда

* Да бисмо могли у овој рубрици достојно испратити на онај свет сваког преминулог свештеника, молимо лепо пријатеље овога листа, да нам саопште смртне случајеве, који се догоде, и да напишу по коју реч из живота дотичног покојника.

Уредн.

уживао је, те због тога свака служба његова беше свечана и импозантна. — Политичне покрете радо је пратио, али се јавно никада не хтеде истицати из начела, што је као свештеник хтео са свима у љубави да живи. Љубазно и учтиво његово понашање стекло му је општу љубав, поштовање и уважавање, што се најбоље могло видети при погребу његовом, на ком присуствоваше мноштво његових поштовалаца без разлике вере и народности, стања и сталеза. — Родио се у Суботици 23. фебр. 1815. год. Родитељи му беху угледни грађани и трговци Атанасија и Катарина рођ. Лудајићева. Основне школе и гимназију свршио је у месту, мађарско право у Кежмарку и Еперјешу, а богословију у Ср. Карловци. 1838. године ожени се са ћери тадањег Вел. Бечкеречког проте Пере Цветковића, исте пак године лицем на Божић митрополит Ст. Станковић рукоположи га у Ср. Карловци за свештеника, и као такав оде тасту свом у В. Бечкерек за капелана, где је провео 9 година. По том га тадањи епископ темишварски, Пантелејмон Живковић — који га је, са ревносног вршења свештене своје службе и проповедничке вештине год. 1848. одликовао црвеним појасом у својству протопр. намесника, — пошље за администратора у Црњу, где је до 1853. год. био, када га је суботичка општина за пароха свога једногласно изабрала; и од то доба па све до смрти своје делао је у општини суботичкој на опште задовољство. Више од 30 година делао је и као катихета у просветним заводима овдашњим, где се као марљив поборник хришћанске науке и морала одликовао. — Пре седам година на сопствену жељу додели му преч. консисторија личнога помоћника. — Год. 1888. лицем на Божић као на дан, када му се навршило 50 година службовања, држао је свечан јубилеј, којом приликом је од свију поштовалаца његових срдечно поздрављен био. — Након себе оставио је троје неутешене деце, два сина: Дра Ђорђа Радића, чувеног поборника пољопривреде, познатог српског књижевника и професора; даље доктора целокупне медицине Перу Радића, чувеног специјалисту у зубним болестима; једну кћер Катицу, и петоро унучади — Погреб покојников обављен је на најсвечанији начин. У четвртак т. ј. 26 септембра у 9 сахата пре подне свештенство пренело је тело покојниково из дома његова у цркву. Пре опела свршена је св. литургија, на којој се о причастном овдашњим

капелан Светозар *Димитријевић* опрости у неколико речи са покојником После свете литургије отпочело се тужно али свечано опело, на ком је одмах после другог евангелија високопречасни гос. *вроша Љубомир Куицаревић* изговорио дивно, пуно хришћанске утехе *надгробно слово*, изговорио га је тако осетљиво, с таким саучешћем, да је сваки, слушајући га, мелема у тузи за великим губитком наћи могао. По опелу, понесе тело покојниково вечној кући уз тужну песму великог канона свештенство, а за тим носеше га на изменце одборници и трговци овдашњи. Спровод овај жалосни пратише: школска омладина са наставницима њиовима; православна местна општина са председником г Милом Милосављевићем на челу јој, разне корпорације и представници појединих местних власти и звања, и мноштво верних, покојникових пријатеља, познаника и поштовалаца. Овдашња срп. певачка дружина складним и умилним појањем, како о св. литургији и опелу тако и путем до гроба, увеличаваше ову тужну свечаност. — Као врлом свештенику, искреном пријатељу, узоритом оцу, у вељој жалости нашој вапијемо ми: лака ти, оче, црна земља била и вечита успомена међу нама!

У *Суботици* 30. септ. 1891. год.

РАСПИС НАГРАДА.

„Матица Српска“ расписује из задужбине *Јована Остојића и жене му Терезије рођ. Зозукове* за годину 1892. награду од 50 дуката за дело: „Историја српске школе у аустроугарској монархији.“

Уједно се напомиње, да су из ове задужбине с роком до 31. децембра 1891. расписане ове награде:

1. Историја српске књижевности, за школу. — Награда 100 дуката.
2. Историја Срба у Угарској од најстаријих времена до данас. — Награда 100 дуката.
3. Расправа о Буђењцима, за „Летопис.“ — Награда 100 дуката.
4. Популарна естетика за одраслије Српкиње. — Награда 50 дуката.

Дел. на расписане награде не могу писци шаљати под својим именом, него ваља да метну на дела своја какав натпис или знак. Име, презиме, карактер и место, где станује писац, ваља у особитом писму написати, писмо запе-

чатити и обележити га оним истим натписом или знаком, који је с поља на самом делу.

Само ће се она писма отворити, на којима је исти натпис или знак, који се налазе и на делима, којима се награда досуди. Остала ће се писма спалити.

Рукописи се не враћају.

Награда се издаје тек онда, кад писац поднесе дело наштампаано, осим ако с „Матицом“ о томе што друго не уговори.

Награда се губи, ако писац не изда дело своје на свет за годину дана а међу тим није што друго уговорио.

Писац је дужан од свог награђеног дела, кад из штампе изађе, уступити „Матици“ 25 комада.

Награђене расправе штампане се најпре у „Летопису“, а после остаје право и писцу и „Матици“, да их могу прештампати и посебице.

Из главне скупштине „Матице Српске“, у Новоме Саду 11 (23) и 2. (24) септембра 1891.

Председник „Матице Српске“ :

Милош Димитријевић, с. р.

кр. саветник.

А. Хаџић, с. р.

секретар.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

(Молимо поштоване писце, уредништва српских листова и издаваче књига да нам своја издања на приказ достављају. Молимо тако исто славна уредништва, да нам своје листове у замену шаљу.)

— Драга, Даница, Рева Успомена својих давно преминулих, увијек драгих сестара: † *Јелене*, † *Христине* и † *Нашалије*, приказује три листка, три сува но врлом братском сузом орошена листића ова *драшца Јован*, у иночтву наречени *Иларион*. *Сарајево*, штампа земаљске штампарије 1891. — Стр. 16. — Ову занимљиву историјску расправу приопћио је г. архимандрит *Иларион Руварац* у „Гласнику земаљског музеја у Босни и Херцеговини“, књига III. год. 1891, одакле је засебно одшампана.

— „*Ванађанин*.“ Под тим натписом почео је од 1. октобра о. г. да излази у *В. Кикинди* нов српски лист, који је намењен просвети, привреди и забави. Излази сваке недеље. Цена му је 4 фор. на годину. Власник и издавалац је књижара *Јована Радака*. Уредник му је *Ј. Радак*.

Књижевне вести.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

У намери, да родољубивом друштву св. Саве од своје стране допринесем колико ми је могуће, рад сам да издам ове године неколике своје *приповетке из народног живота*, као: „Слошка мање трошка“, „Умукоше“, „Ал' смо насели“, „Љубавно поручење“, посрбљену историјску причу „Котлокрна Циганин“, а у место увода путопис „До мог села“, од којих су неке већ угледале света у педагошко-забавном листу „Посеширма“.

Чист приход намењујем, као што напоме-

нух, друштву св. Саве; с тога се обраћам на скупљаче, да овом приликом још вреднији буду, како би друштво а посредством њега цело Српство веће користи имало.

Цена је књизи 30 новчића.

Претплата се шаље: славној управи друштва св. Саве у Београд (Србија), а имена претплатника на потписаног.

Опаво (Банат).

Марковић-Ердељан,
свешт. кандидат.

(Умољавају се сви српски листови, да прештампашу овај позив.)

ИЗАШАО ЈЕ ИЗ ШТАМPE

„ОРАО“

ВЕЛИКИ ИЛУСТРОВАНИ КАЛЕНДАР ЗА ГОДИНУ 1892.

уз сарадњу српских књижевника уређује СТЕВАН В. ПОПОВИЋ.

— ГОДИНА ОСАМНАЕСТА. —

Овај највећи, најбољи, најлепши, а по томе најјефтинији српски календар, који је за ово седамнаест година распрострај у више од 245 000 комада по свима крајевима где год има Срба, штампан је и ове године на лепој, углађеној артији.

КАЛЕНДАРСКИ ДЕО „Орла“ уредио је професор Андрија М. Матић. Овај део доноси: стари и нови календар, црквено рачунање времена, покретне празнике, зодијак (звездана јата) и шта значи, знамените године по Србе, знамените године опште, мухамедански календар, јеврејски календар, време по менама месеца и по ветру, четир годишња времена, сунце и наш сунчаки систем, планету владарку, помрачење сунца и месеца, рађање и залажење планета. — Светли владарев дом у Аустро-Угарској монархији, Аустро-Угарска монархија, православни српски црквени великодостојници. У сваком поједином леним знацима урешеном месецу стари и нови календарион, мене месеца, народне и земаљске светковине, предзнаке о години, радње месечне на дому и у пољу, гатање о времену, разне белешке о чувању здравља, уз то чисте, изрубрициране листове за бележење.

Забавно-поучни садржај „Орла“ за годину 1892. грана се на ове одељке:

1. Народни добротвори: а) Стефан Кнежевић. б) Драго Памучина, од С В П. 2. **Забава**: а) Деда-Раља. Слика из српског живота, од С В П. б) Дигов посао. Новела из београдског живота, од Симе Матавуља. 3. **Пчеларске поуке**: О пчели и пчеларењу, од Јована Живановића. 4. **Из природе**: Азъ земљ и пенелъ! Од С. М. 5. **Ратарске поуке**: а) О поправљању земље кречом. б) Како се долази до ваљаног семена, од М. Петровића. 6. **Вртарске поуке**: Ружа, од Ст. Коњовића. 7. **Народно здравље**: Вежбајмо, јачајмо своје тело! Од Тих. Остојића. 8. **Животописи**: а) Александар I краљ Србије. б) Доситије Обрадов. в) Иван Степановић Јастребов. г) Др. Лаза Лазаревић. д) Др. Јован Туроман. е) Владимир Јовановић. ж) Др. Милан Јовановић. з) Др. Владан Ђорђевић. и) Матија Бан. ј) Владимир Красић. к) Павле Чортановић. л) Пера Топаловић. 9. **Уз наше илустрације**. Уз овај садржај иду **Вашари и Огласи**.

Илустрације за „Орла“ израђене су у првим уметничким заводима.

I. **Сасловна слика**: 1. Доситије Обрадовић. II. **Ликови**: 2. † Стефан Кнежевић. 3. Драго Памучина. 4. Александар I. краљ Србије. 5. Иван Степановић Јастребов. 6. † Др. Лаза Лазаревић. 7. Јован Туроман. 8. Владимир Јовановић. 9. Др. Милан Јовановић. 10. Др. Владан Ђорђевић. 11. Матија Бан. 12. † Владимир Красић. 13. † Пера Топаловић. 14. Павле Чортановић. III. **Слике из наших крајева**: 15. Српска православна црква у Српском Кошанину. 16. Кућа у којој се родно српски песник др Јован Суботић у селу Добринци у Срему. 17. Арбанас ашикује. 18. Српкиња из Баније. 19. Срби из Баније. IV. **Из српског живота**: 20. Банатско коло. 21. Поливање доде. V. **Из Србије**: 22. Споменик косовским јунацима. VI. **Из Црне Горе**: 23. Тужбалице наричу за погинулим јунацима.

„Орао“ за годину 1892. стоји само 50 новч. или 1 динар.

Наручбуне из Србије прима књижарница Велимира Валожња у Београду, која рабатује 20—25%. Из свију осталих крајева упућују се наручбине на потписану књижарницу и штампарију. Растирувачима и кушцима за готово дајемо највећи уобичајени рабат.

На „Орлови“ крили узлетио је „ЦАРИЦА“ мали календар са сликама за год. 1892. Цена му је 20 новч или 2 гроша. Рабат и наручбина као у „Орла“.

Издавачка књижарница и штампарија А. Пајевића у Н. Саду,

ОГЛАСИ.

Бр. $\frac{E. 359}{K. 281}$ ex 1891.

138

2—3

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Јудите Ратковић, становнице новосадске против супруга јој Стевана Ратковића, непознатог места пребивања — овим се исти Стеван позива, да у року од 60 дана или лично потписаној консistorији предстане, или место свога пребивања обзнани — пошто ће се у противном случају против њега подигнута парница — и без његова учешћа — сходно постојећим законима довршити.

Из консistorијске седнице, држане у Нов. Саду 9. (21.) септембра 1891.

Консistorија епархије бачке.

К броју 14. — ex 1891.

СТЕЧАЈ.

139

1—3

У српској прав. цркв. општини у Мољу (Бачка жупанија) упражњено је место црквеног певца са годишњом платом од 300 фор., авр коју ће изабрати у месечним оброцима из благајне политичке општине примати. Даље од сваког мањег спровода где позван буде, од дотичног имаће 30 нов., а ако самртника у цркву носе имаће 40 нов. и од сваког парастоса по 40 нов.

У дужност цркв. певца спада: како при недељним и празничним, тако исто свакидашњем богослужењу појање и читање, по потреби ма на којој страни певнице обављати, на јектенија одговарати; самртника, где позван буде, уз свештеника опевати и на децу пазити. Осим тога по потреби имаће помагати дотичном учитељу у обучавању ученика у појању, облачењу и читању апостола, а на то у цркви по потреби и пазити.

Овај избор није сталан; цркв. одбор задржава себи право у свако доба да може цркв. певца из службе отпустити, али свакако ће његово службовање зависити од тачног вршења дужности и моралног владања Рок пријаве трајаће месец дана од првог уврштења овсг стечаја Онај који жели ово место добити, дужан је поред писмене молбенице и сведочења ње-

говог владања лично се пријавити и у цркви појати, јер без тога његова молба неће се уважити.

Из седнице цркв. школ. управног одбора, државне 6. окт. 1891. у Мољу.

Арк. Вуковић,
учитељ и перовођа.

Иван Тешић,
председник управног одбора.

А. Пајевића

КЊИЖАРНИЦА

и трговина са сликама,

музикалијама, хартијом и писаћим прибором

у Новоме Саду

у дунавској улици бр. 36.

препоручује своје добро сортирано стовариште свију горепомнутих врста робе по најумеренијим ценама.

Продаја свију тих роба на велико и на мало.

Стовариште разноврсних књига домаће и иностране књижевности, као класичних дела, у дивот-издању, са сликама и т. д. на разним језицима.

Сваки налог и наручбину извршава брзо, тачно и савесно, а све најумеренијом ценом. Прима наручбине на све музикалије, новине, часописе и повремене списе ма на ком језику, које сваком у кућу доставља, односно разашиле поштом уредно.

„Српски Сион“ издава сваке недеље н. великом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За *стране земље* на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.

Поједини бројеви стају 10 новчића.

Претплата и огласи шаљу се издавачкој књижарници и штампарији А. Пајевића у дунавској улици, а рукописи уреднику Сави Петровићу у Нови Саду.

За огласе и објаве плаћа се по 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч.

Рукописи се не враћају.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА